

Religie en burgerschap - meditatie op kroonbede-avond - maandag 14 september 2009

Je loopt altijd een risico als je een dominee vraagt iets over politiek te zeggen, want wij kennen het gegeven van scheiding tussen kerk en staat. Wie van beide kanten die scheiding niet zuiver in acht neemt, maakt grote brokken in zowel kerk als in staat.

Iets anders is om te spreken over de relatie 'geloof en politiek'.

In de afgelopen tijd is daarvoor meer en meer ruimte en aandacht gekomen. Zo hebben in januari 2008 voorgangers van religieuze gemeenschappen in Dronten samen met B&W van Dronten daarover gesproken, naar aanleiding van een burgermeesterslezing uit 2006, waarin het thema 'religie en samenleving' aan de orde kwam. In die lezing zei bisschop Van Luyn van Rotterdam het volgende:

...dat de democratische rechtstaat niet slechts te danken is aan de Verlichting, maar zeker ook het product is van geloofsovertuigingen en dat de democratie zelf niet goed kan functioneren zonder de inbreng van religieuze overtuigingen.¹

Vanuit het christelijk geloof heeft dat vooral te maken met het feit, dat je God niet los kunt maken van deze aarde en van de mensen op deze aarde. Zowel God als ook de politiek bemoeit zich met mensen, met de burgers.

Vanavond het thema 'religie en burgerschap'.
Het is wel goed om deze beide begrippen wat nader te definiëren.

Religie: (zie Wikipedia)

Onder religie wordt gewoonlijk verstaan: een van de vele vormen van zingeving, of het zoeken naar betekenisvolle verbindingen, waarbij meestal een hogere macht of opperwezen centraal staat. In bredere zin duidt het woord 'religie' op een algemenere vorm van spiritualiteit, gevoelens, gedachten met betrekking tot de zin van het leven. Deze religiositeit kan al dan niet beschouwd worden in relatie tot persoon of een macht.

De moderne taalwetenschap leidt 'religio' af van een (niet overgeleverd) werkwoord 'religere', dat zoiets als 'verplichten' moet hebben betekend. Dat is ook in overeenstemming met de oudst vastgestelde betekenis van 'religio': (het naleven van een) religieuze plicht. .

Burgerschap (zie Wikipedia)

Burgerschap is een term die vaak gebruikt wordt in discussies rond integratie. Met de term burgerschap wordt dan bedoeld: 'wanneer ben je burger van een land en wanneer niet'. Daarover verschillen de meningen. De één vindt dat iemand burger is als aan formele vereisten is voldaan: iemand woont in een land en houdt zich aan de regels. Een andere mening is dat men pas kan spreken van burgerschap als iemand zich ook echt verbonden voelt met een land.

¹ Religie en samenleving – lezing van mgr. A.H. Luyn sdb, bisschop van Rotterdam, opgedragen aan de burgermeester van Amsterdam, Job cohen, burgermeesterslezing 2006.

In immigratielanden zoals de VS, Canada en Australië, speelt de burgerschapsdiscussie al lange tijd een rol. Het was voor die landen al vroeg belangrijk om te bepalen wie burger is en wie niet en wie de met burgerschap samenhangende rechten kan claimen. In Nederland was dat niet het geval, iedereen die in Nederland woonde was burger en kon aanspraak maken op alle rechten die daarmee samenhangen. Sinds de jaren 70 van de 20e eeuw kwamen er steeds meer immigranten naar Nederland. Dat maakte de discussie ook hier relevant. De term burgerschap wordt in het kader van het integratiebeleid (de integratie van allochtonen in de Nederlandse samenleving) voor het eerst officieel genoemd in 1994 (Contourennota 1994).

Als wij het vanavond hebben over religie en burgerschap, dan willen we de religie benaderen vanuit het christelijk geloof, vanuit de bijbel.

Die relatie tussen deze christelijke religie en burgerschap wil ik graag verduidelijken vanuit Psalm 145

In deze Psalm wordt gesproken over Gods Koningschap over heel de aarde.

In de zending in Zuid-Afrika heb ik van de zwarte mensen geleerd dat vanuit de schepping van de mensen door God, God recht heeft op alle mensen; dat mensen van daaruit verplicht zijn naar God te luisteren en Hem te dienen.

Van daaruit heeft christelijke religie alles te maken met burgerschap, met mensen.

In de verzen 4, 9, 10, 13 wordt gesproken over de relatie tussen God als Koning en de mensen als schepselen, mensen die door God zijn gemaakt.

Dit koningschap van God over de mensen is volgens vers 9 een goed koningschap:

*Goed is de HEER voor alles en allen
Hij ontfermt zich over heel zijn schepping.*

Deze goedheid van de HEER als Koning over aarde en de mensen komt ook uit in het vervolg:

- in vers 7 en 9 wordt dit goede van God omschreven als: ontferming, barmhartigheid;
- in vers 14 wordt gezegd, dat de HEER een steun is voor wie is gevallen; **sociaal**
- in vers 17 staat: rechtvaardig is de HEER in alles wat Hij doet; **kunt dingen niet tolereren**
- en tenslotte in vers 19 horen wij: de HEER hoort hun klacht en komt te hulp.

In Gods koningschap gaat het dus niet alleen om een individuele geestelijke geloofsrelatie en religieuze uitingen, maar om een allesomvattende relatie tussen God, de Schepper en de mensen, zijn schepping.

Die relatie wordt omschreven als koningschap, als regering.

Gods politiek is een politiek van: opkomen voor de zwakke, van een rechtvaardig bestuur, waarin geen onderscheid onder mensen wordt gemaakt en waarin de mens niet de dupe wordt van een systeem, maar waarin in alles het goede voor de mens, de burger wordt gezocht.

Nu maken wij in de politiek wel onderscheid tussen mensen die het burgerschap van Nederland hebben en mensen, asielzoekers, die nog moeten inburgeren.

Het mooie van de God van de bijbel is dat God geen onderscheid maakt tussen mensen; alle mensen zijn door Hem geschapen; alle mensen zijn onderdanen van God.

Vanuit de bijbel mogen wij dan vanavond de politiek de spiegel voor houden wat een goed bestuur is, zoals Psalm 145 ons dat laat zien.

Er wordt wel eens de fout gemaakt dat religie per definitie discriminatie uitlokt en daarmee dat elke religie fundamentalistisch is en andere mensen uitsluit. Nee, niet de religie is fundamentalistisch; wel kunnen mensen, die een bepaalde religie aanhangen, fundamentalistisch handelen. **Goed om te benadrukken!!**

Christelijke religie mag je best fundamenteel noemen; dat is: God is Koning over heel de aarde en over alle mensen. Hij heeft de zeggenschap over hen.

Van daaruit mag vanuit een christelijke visie de politiek worden ingevuld.

In de politiek mogen mensen – van verschillende partijen – in dienst staan van Gods Koningschap. In hun politiek handelen mogen ze het goede van Gods Koningschap laten zien, ten goede voor mensen en voor de aarde

Politici – op het grote vlak van de landelijke regering - en op het wat kleinere vlak van het provinciaal en lokaal bestuur – zullen daarom barmhartig moeten zijn, onkreukbaar, rechtvaardig, luisterend en handelend in het goede belang van mens en samenleving.

Op die manier mag de burger delen in het goede van wat we horen hoe God goed is voor mens en schepping.

1 Timotheus 2 zegt dan: dat we als christenen zullen bidden voor alle koningen en gezagsdragers, opdat wij rustig en ongestoord kunnen leven , in alle vroomheid en waardigheid.

Dat mag voor vanavond de betekenis zijn van deze bijeenkomst aan de vooravond van Prinsjesdag, de start van een nieuw landelijk politiek jaar.

In deze bijeenkomst belijden, vereren en aanbidden wij God als Koning over alles en allen, over deze aarde en over alle mensen.

In deze bijeenkomst bidden wij om een zegen voor alle politici, landelijk, provinciaal en gemeentelijk, zoals we dat ook met regelmaat doen in de kerkdiensten.

Daarom is deze bijeenkomst niet alleen maar een mooie betekenis voor één avond, maar in gebed en zang belijden wij dat God Koning is over het leven van alle burgers.

Dat wil dan ook zeggen, dat wij belijden dat we van Hem afhankelijk willen zijn, naar Hem willen luisteren in ons politiek handelen en zijn hulp en zegen invoeren.

Het is tegelijkertijd een belofte voor God, onze Koning, dat we in alles het goede zullen zoeken voor de burger.

Mijn steekwoorden die ik nog opgeschreven had zijn:

Uitgaan van een getuigenis,

Religie is niet in een hokje te plaatsen, heb je wel al wat aandacht aangegeven,

Christelijk geloof dwingt niemand

Punten van bezinning ga je dit zelf nog wat uitdiepen in je referaat?

1. Hoe vult u 'goed' in? Een goed gevoel voor je zelf, voor een bepaalde groep of voor alle burgers?
2. In de politiek geldt vaak het recht van de sterkste; meerderheid van partijen maken de dienst uit; in hoeverre zijn deze politieke 'blokken' ook rechtvaardig voor allen?
3. Nadenkend over burgerschap en vanuit het feit dat pas in de 1994 het begrip burgerschap in verband met het integratiebeleid versmald is, zit daarin niet ten diepste eigenbelang achter en staat dat niet haaks op het bijbels gegeven om het goede voor de allen te zoeken?
4. Hoe kunnen we in een multicultureel en multireligieus land als Nederland met respect blijven spreken over elkaar en over elkaars religieuze overtuigingen – ook in politieke issues - , waarbij zowel de God van de bijbel als Allah vanuit de Koran absolute heerschappij opeist?
5. Als God Koning is over heel de aarde en over alle mensen – en een christelijke politieke partij van dat gegeven wil uitgaan – hoe moet je dan denken over compromissen en 'vuile handen maken'?